

Stjepan Gredelj

NVO u medijima (novembar 2004 – januar 2005.)

U tri posmatrana meseca (novembar i decembar 2004. i januar 2005.) praćeno je pisanje ukupno 16 medija. U svim medijima objavljeno je ukupno 414 napisa o nevladinim organizacijama, najviše u decembru (37%), potom u novembru (34%) i najmanje u januaru (29%).

Prosečno je po mesecu objavljeno 138 tekstova, ili oko 10 po mediju. Pojedinačno, najviše tekstova objavljeno je u *Danasu* (jedna petina od svih tekstova), te *Balkanu* (15%), a najmanje u *Ekspresu* (0,2) i *Evropi* (0,5%).

Tabela 1. Raspored tekstova po mesecima i medijima (ukupno)

		Novembar 2004.	Decembar 2004.	Januar 2005.	Σ	% totala
1	Balkan	20	22	20	62	15
2	Blic	13	10	4	27	7
3	Danas	19	38	27	84	20
4	Dnevnik	6	9	15	30	7
5	Ekspres	2	0	0	2	0,5
6	Evropa	1	0	0	1	0,2
7	Glas javnosti	13	16	10	39	9
8	Internacional	6	16	12	34	8
9	Kurir	12	4	5	21	5
10	NIN	2	4	2	8	2
11	Politika	27	12	5	44	11
12	Pregled	2	3	3	8	2
13	Reporter	2	1	0	3	1
14	Večernje novosti	13	14	13	40	10
15	Vreme	4	3	1	8	2
16	Ekonomist	0	3	0	3	1
	Total	142	155	117	414	100,7

Tabela 2. Tekstovi o NVO po tipovima medija

Tip medija		% unutar tipa
Dnevno-informativne novine (40%)	Politika	26
	Danas	51
	Dnevnik	18
	Pregled	5
Lakožanrovske (večernje) novine (26%)	Blic	25
	Ekspres	2
	Glas javnosti	36
	Večernje novosti	37
Tabloidi (28%)	Balkan	53
	Internacional	29
	Kurir	18
Periodične publikacije (6%)	Evropa	4
	NIN	35
	Reporter	13
	Vreme	35
	Ekonomist	13

Tabela 3. Žanrovi

Vest	22
Izveštaj	21
Izveštaj s izjavom	22
Saopštenje, izjava	21
Članak	10
Komentar	3
Reportaža	0,1
Pismo, polemika	1,8

Tabela 4. Žanrovi (ukrupnjeno)

Informativni ¹	85
Autorski ²	13
Komunikativni ³	2

Tabela 5. Izvori informacija

Medij je izvor	61
Preneto iz drugih medija (agencije, TV...)	15
Izvor su NVO (saopštenja, izjave, press)	22
Feed-back (pisma, polemike)	2

¹ Razne vrste vesti i izveštaja

² Članak, komentar, reportaža

³ Pisma čitalaca, polemike

Autentična medijska produkcija činila je tri petine (61%) a drugi izvori su korišćeni u dve petine (39%) svih tekstova.

Najviše (dve petine) prenetih tekstova bilo je u tabloidima, a pojedinačno po medijima *Balkan* je preneo 29% drugih izvora, *Danas* 18%, *Politika* 15% i *Kurir* 11%.

Vrednosna konotacija napisa

Jedan od važnih parametara načina pisanja medija o predmetu napisa (NVO) je vrednosna konotacija - da li se o predmetu piše neutralno, afirmativno ili negativno. Na osnovu ovog parametra može se utvrditi koja je dominantna *retorička strategija* koju pojedini medij primenjuje u svom pisanju, što može govoriti i o uređivačkoj politici kada je reč o pojedinoj temi, tj. stepenu *pristrasnosti* u tretiranju teme.

Tabela 6. Vrednosna konotacija napisa (ukupno - %)

Afirmativna	Neutralna	Negativna
15	56	29

Dakle, u nešto više od polovine tekstova uočljiva je *informativna* strategija, dok je izvesna pristrasnost dominantno prisutna u više od dve petine tekstova. Pri tome je *kritička* retorička strategija dvostruko nadmoćnija u odnosu na *glorifikacijsku*.

Kada se, međutim, ovaj globalni nalaz raščlani po mesecima posmatranja primetno je permanentno opadanje informativne strategije i rast "pristrasnih", pri čemu se kritička strategija u januaru 2005. godine više nego udvostručila u odnosu na novembar. To ukazuje na rast medijske netrpeljivosti prema aktivnostima NVO sektora.

Tabela 7. Vrednosna konotacija napisa (po mesecima - %)

Mesec	Afirmativna	Neutralna	Negativna
Novembar 2004.	14	70	16
Decembar 2004.	13	54	33
Januar 2005.	19	45	36

(Raspored vrednosnih konotacija po medijima i po mesecima prikazan je u tabelama 8 - 10 u Prilogu.)

Zanimljivo je osmotriti kako je vrednosna angažovanost ("pristrasnost" oba predznaka) raspoređena po tipovima posmatranih medija.

Tabela 11. Vrednosna angažovanost (%)

Tip medija	Afirmativno	Kritički ⁴
Dnevno-informativne novine	60	40
Periodične publikacije	38	62
Lakožanrovske novine	29	70
Tabloidi	12	88

Jedino u dnevno-informativnim medijima pozitivna konotacija značajno nadmašuje negativnu. Lako je uočljiva obrnuta proporcija pada udela "afirmativnih" konotacija između dnevno-informativnih novina i tabloida kao dva ekstrema (5 : 1), odnosno nešto blaži rast "kritičkih" konotacija na suprotnom polu ovog ekstrema (1: 2,2).

Međutim, ovakva "jednoznačnost" unutar tipova medija se relativizuje, kada se razmotri pojedinačni udeli medija unutar tipova.

Tabela 12. Vrednosna angažovanost u dnevno-informativnim novinama (%)

Medij	Afirmativno	Kritički
Danas	53	60
Dnevnik	37	16
Pregled	8	4
Politika	2	20

Jedini list u ovom tipu medija, *Politika*, koji ima značajno više kritičkih nego afirmativnih konotacija, ostvaruje to u ekstremno visokoj srazmeri 10 : 1. Očito, poslovično provladin list nema osobitog sluha za NVO sektor, uostalom kao ni vlada čiji je glasnogovornik.

Tabela 13. Vrednosna angažovanost u lakožanrovskim novinama (%)

Medij	Afirmativno	Kritički
Večernje novosti	38	61
Glas javnosti	31	29
Blic	31	6
Ekspres	0	3

⁴ Raspored samo "negativno" intoniranih tekstova prikazan je u tabelama 16 i 17 u Prilogu.

Iako *Večernje novosti* u apsolutnom iznosu imaju najveći broj afirmativno konotiranih tekstova o NVO u ovom tipu medija, balans afirmativnih i kritičkih konotacija je 1 : 1,6, naspram izvesnoj ravnoteži u *Glasu javnosti*, odnosno "pozitivnom" disbalansu afirmativne i kritičke konotacije u *Blicu* (5 : 1).

Među tabloidima izvesno iznenađenje priređuje *Balkan*, koji ima gotovo dvaput više afirmativnih nego kritičkih napisa, no "ravnotežu" uspostavljaju, u obrnutom smeru, *Internacional*, a pogotovo *Kurir*, u kojem nema *nijednog* afirmativnog teksta o NVO.

Tabela 14. Vrednosna angažovanost u tabloidima (%)

Medij	Afirmativno	Kritički
Balkan	71	37
Internacional	29	44
Kurir	0	19

Periodični mediji su posebna priča. Uz izrazito mali publicitet ukupno dat delovanju NVO, druga značajna karakteristika je obrnut odnos afirmativnih i kritičkih tekstova u poređenju s dnevno-informativnim novinama (40 : 60%). Ovoj karakteristici bitan doprinos i aromu daje *NIN*, koji iskazuje neskriven animozitet prema NVO sektoru. Ovakav nalaz je utoliko značajniji kada se ima u vidu da su tekstovi u periodičnim medijima sporovozniji, uglavnom autorski i komentatorski, tako da jasno izražavaju uređivačku orijentaciju medija. Nalaz potvrđuje neprikrivenu *antigradansku* uređivačku koncepciju *NINa*, koja se kao manir potjavljuje i u tretmanu ostalih tema, s gotovo istim prepoznatljivim autorskim "rukopisima".

Tabela 15. Vrednosna angažovanost u periodičnim medijima (%)

Medij	Afirmativno	Kritički
Vreme	40	25
NIN	20	62
Reporter	20	0
Ekonomist	20	13

Tematski registar napisa o NVO

Ukupnjeno posmatrano, bilo je pet tematskih grupacija delovanja NVO o kojima su izveštavali mediji. (Detaljniji tematski registar dat je u Tabeli 19 u Prilogu.)

Tabela 18. Teme delovanja NVO

Tematska grupacija	Teme	% tema unutar oblasti
Društvo (54%)	Mladi	17
	Ugrožene grupe	36
	NVO	27
	Mediji	4
	Civilno društvo	5
Rat (23%)	Posledice rata	15
	Ratni zločini	85
Politička sfera (10%)	Unutrašnja politika	68
	Spoljna politika	32
Državne institucije (8%)	Vojska	39
	Policija	61
Ostalo (5%)	Lokalna ekologija	59
	Globalna ekologija	41

Zaključci

NVO imaju marginalni publicitet u štampanim medijima (u proseku 10 tekstova u jednom listu mesečno). Najčešće se o njima izveštava u kratkim žanrovskim formama (vesti i kratki izveštaji) ili se često i ne izveštava, već se objavljuju njihova saopštenja i izjave aktivista. Ukoliko i “zasluže” širu formu (članak, komentar), to su najčešće bili negativno intonirani i omalovažavajući tekstovi. U ovakvom načinu “informisanja” prednjačili su *NIN* i neki tabloidi (za koje je to bilo i donekle očekivano).

Posmatrano u celini, kontekst u kojem se izveštava o NVO je više negativan nego afirmativan, posebno kada je reč o onim organizacijama koje se bave ratnim zločinima i suđenjima u Hagu. “Omiljeni” predmeti netrpeljivih tekstova su Fond za humanitarno pravo, Helsinški odbor u Srbiji i Komitet pravnika za ljudska prava, odnosno njihove čelnice – Nataša Kandić, Sonja Biserko i Biljana Kovačević – Vučo.

PRILOG

Tabela 8. Vrednosna konotacija napisa - novembar

		Afirmativna		Neutralna		Kritička	
		N	%	N	%	N	%
1	Balkan	4	21	13	68	2	11
2	Blic	3	23	9	69	1	8
3	Danas	3	17	12	67	3	17
4	Dnevnik	1	17	5	83	0	0
5	Ekspres	0	0	1	50	1	50
6	Evropa	0	0	1	100	0	0
7	Glas javnosti	2	15	9	70	2	15
8	Internacional	0	0	3	50	3	50
9	Kurir	0	0	9	75	3	25
10	NIN	0	0	0	0	2	100
11	Politika	1	4	24	89	2	7
12	Pregled	2	100	0	0	0	0
13	Reporter	0	0	2	100	0	0
14	Večernje novosti	2	15	9	70	2	15
15	Vreme	2	50	1	25	1	25
	Total	20	14	98	70	22	16

Tabela 9. Vrednosna konotacija napisa - decembar

		Afirmativna		Neutralna		Kritička	
		N	%	N	%	N	%
1	Balkan	0	0	15	65	8	35
2	Blic	1	10	9	90	0	0
3	Danas	10	24	21	52	10	24
4	Dnevnik	1	11	5	56	3	33
5	Glas javnosti	1	6	12	75	3	19
6	Internacional	2	13	4	27	9	60
7	Kurir	0	0	1	25	3	75
8	NIN	1	33	0	0	2	67
9	Politika	0	0	8	73	3	27
10	Pregled	0	0	3	100	0	0
11	Reporter	1	100	0	0	0	0
12	Večernje novosti	2	13	5	33	8	53
13	Vreme	0	0	2	67	1	33
14	Ekonomist	1	33	1	33	1	33
	Total	20	13	84	54	51	33

Tabela 10. Vrednosna konotacija napisa - januar 2005.

		Afirmativna		Neutralna		Kritička	
		N	%	N	%	N	%
1	Balkan	1	5	10	50	9	45
2	Blic	0	0	3	75	1	25
3	Danas	7	27	17	65	2	8
4	Dnevnik	12	80	2	13	1	7
5	Glas javnosti	1	8	7	58	4	33
6	Internacional	0	0	2	15	11	85
7	Kurir	0	0	2	33	4	67
8	NIN	0	0	1	50	1	50
9	Politika	0	0	5	100	0	0
10	Pregled	1	33	1	33	1	33
11	Večernje novice	1	8	3	23	9	69
12	Vreme	0	0	1	100	0	0
	Total	23	19	54	45	43	36

Tabela 16. Raspored tekstova s negativnom konotacijom po medijima

	Novembar 2004.		Decembar 2004.		Januar 2005.		Σ	% totala
	N	%	N	%	N	%		
Internacional	3	13	9	39	11	48	23	20
Balkan	2	11	8	42	9	48	19	16
Večernje novice	2	11	8	42	9	48	19	16
Danas	3	20	10	67	2	13	15	13
Kurir	3	30	3	30	4	40	10	9
Glas javnosti	2	22	3	33	4	44	9	8
NIN	2	40	2	40	1	20	5	4
Politika	2	40	3	60	0	0	5	4

Dnevnik	0	0	3	75	1	25	4	3
Blic	1	50	0	0	1	50	2	2
Vreme	1	50	1	50	0	0	2	2
Ekspres	1	100	0	0	0	0	1	1
Pregled	0	0	0	0	1	100	1	1
Ekonomist	0	0	1	100	0	0	1	1
Total	22		51		43		116	100

Tabela 17. Raspored tekstova s negativnom konotacijom po dnevnim listovima

	Novembar 2004.		Decembar 2004.		Januar 2005.		Σ	% totala
	N	%	N	%	N	%		
Internacional	3	13	9	39	11	48	23	21
Balkan	2	11	8	42	9	48	19	18
Večernje novosti	2	11	8	42	9	48	19	18
Danas	3	20	10	67	2	13	15	14
Kurir	3	30	3	30	4	40	10	9
Glas javnosti	2	22	3	33	4	44	9	8
Politika	2	40	3	60	0	0	5	5
Dnevnik	0	0	3	75	1	25	4	4
Blic	1	50	0	0	1	50	2	2
Ekspres	1	100	0	0	0	0	1	1
Pregled	0	0	0	0	1	100	1	1
Total	19		47		42		108	

Tabela 18. Teme napisa o NVO

Tematska oblast	Tema	N
Deca i omladina, mladi	AIDS (JAZAS)	8
	Deca bez roditeljskog staranja	3
	Mladi	6
	Obrazovanje, kultura stvaralaštvo mladih	12
	Nasilje nad decom, zlostavljanje, incest	9
	Narkomanija	1
	Dečija pornografija i prostitucija	3
	Kloniranje	1
	Državni organi	Policajska tortura, hapšenja, pretnje
Odeljenje za organizovani kriminal		1
Terorizam		1
Stanje u zatvorima		2
Ugrožene grupe		Diskriminacija žena, nasilje, aktivizam
	Seksualno i rodno nasilje i diskriminacija	6
	Trafiking žena i dece	9
	Diskriminacija i nasilje nad manjinama	15
	Manjinska prava i politika	3
	Pozitivna diskriminacija Roma	17
	Osobe s posebnim potrebama	5
	Psihički stres (PTSD)	1
	Stara lica	1
	Antihaški, antievropski mediji	7
	Politički milje	Napadi na DS i bivšu vlast
Borba protiv korupcije		4
"Usijani" politički govor		2
Zabrana skupa povodom dana ljudskih prava		8
Ulazak u EU		2
Kosovo, UNMIK...		10
Širenje nacionalne mržnje (Biserko, Prpa)		4
"Ispovest" Vladimira Bebe Popovića		4
Smrt albanskog dečaka na granici		2
NVO		Afirmativno i neutralno o NVO sektoru
	Negativno o NVO sektoru	12
Ostalo	Cunami - reakcije	7
	Životna sredina	10